

SEKÜLER DÜNYANIN GİZLİ DİNİ: FALCILIK, ASTROLOJİ...

Prof. Dr. Sadık KILIÇ (*)

İnsan, harika bir varlık.. Çünkü, onu varlık sahnesine süren güç, harikulâde.. Bundandır ki, böylesine harika bir varlığı: insanı, sadece, müteâl ve mutlak bir kudretin ellerine teslim etmek, tek ma'kul ve yüceltici yol.

1- İnsan ve bilgi..

Her şeyden önce, pekçok meziyetlerle donatılmış insan.. Daha mükemmeli tasavvur dahi edilemeyecek bir bedeni tenasüp ve ritim ile, beden boyutları içinde mahfuz, derunî ve mâveraî bir dünya; akıl ve ruh. Zaman ve mekan blokları içinde sanki tutuklu, ama hâtıra, hayâl ve tasavvur yetileri sayesinde de, zaman tahteravalisinde bir ileri bir geri hareket edebilen, ele avuca sığmayan, evrenin tacı, seçkin çocuğu.. Bütün nesnel ve ruhsal pek çok yetenekleri arasında, bilhassa bilinmeze doğru bir lutku ve cezbedilmeyi dile getiren tecessüs, geleceği bilebilme ihtirası ise, bütün çağlarda en çok dikkat çeken.. Belki de, içindeki sosuzlaşma arzusunun, bilgi ve bilinenler katmanında küçük bir açılım coşkusu. Bu nedenle, bütün çağlar boyunca, düzeyi ne olursa olsun, toplumların, daima geleceği okuduğunu söyleyen, aşılmaz ufuklara doğru at koşturan, mümtaz bilgi ve gizlere¹, kendi kızıl elamanlarına el uzatan; ayrıca, kendi ruhlarındaki o tatmini güç bilme ve ittilâ arzularına araçlık eden bilicileri, yani falcıları, astrologları var olagelmıştır..

Öyle ki. Eski Doğu'da² mitoloji, asıl anlamlarıyla, tabii bir olayın yahut olayların tasvirinden ve mesela, gökte yıldızların ve özellikle ayın ve daha sonra güneşin evrelerini, gelecekte olacak bir takım şeylere yormaktan ibaret olmuştur³. Hatta, paradoksal bir biçimde, pozitivist ve seküler zihniyetin zirvesinde olmakla övünen günümüz modern dünyasında daha yoğun olarak.. Ne *Modus vivandi* ama!..

*) Atatürk Üniv. İlahiyat Fak. Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

1) Bkz. "Occulte": gizli, sınırlı ve saklı şeyler [P. Foulquié ve Saint-Jean, *Dictionnaire de la langue philosophique*, PUF., Paris-1967, s. 495, "occulte" mad.

2) Babil, Keldaniler, Sümerler, Elamlılar.

3) Adivar, Adnan, *Tarih Boyunca İlim ve Din*, s. 46, Alfred Jeremias, *Hand des Altorientalischen Geisteskultur*. s. 301'den naklen.

İnsan geleceği, gaybı gerçekten bilse ya da bildiğini söylese ne olur? Bu, esasen, sevinilecek bir şey olmaz mı? Böyle bir yetenek, beşerî bilgi düzeyimizin bambaşka bir boyutunu göstermez mi? Mesela, "Allah'ın ahlakı ile ahlaklanmak".. Bu kabil sorulara cevap verirken, bu konuda bir "değer ve geçerlilik" ifade etmesi gereken "bilgi"yi iyi tanımlamalıyız.

Bir kere, bağlayıcı olup eylemlerimize aksederek, bir "değer" taşıyan bilgi, "gerçek" olana tekabül etmeli; klasik terimleriyle "vâkıya ve kendisinden haber verilen şey"e muvafık ve mutabık olmalı. Böyle bir muafakatın bulunduğu yerde ancak, kabul edilmesi zorunlu, yadsınamaz bilgidен söz edilebilir! Buna göre Kur'an'ın, bilgi dünyasına armağan ettiği şu genel kural ve kazıyye-i muhkeme, oldukça düşündürücüdür: "**Kendisi hakkında bir ilminin olmadığı şeyin peşine takılma!**"⁴. Belki bunun içindir ki Hz. Peygamber, "*Faydasız ilimden sana sığınıyorum, Allah'ım!*"⁵ buyurmuştur.. Yine bu bağlamda, "*Allah'tan faydalı ilim isteyiniz*"⁶ ve "*Allahım senden, faydalı ilim istiyorum*"⁷ açıklamasını getirmiştir.. Öte yandan bedahet derecesinde kesindir ki, insan, bir sonrakinin bir öncekine bağımlı olduğu enstantanelerden oluşan bir süreç neticesinde bilgiye ulaşır.. Sürekli ve sistemli bir çabayı gerekli kılan bu vetire boyunca, insan, bir takım yöntemler kullanılarak, tikel (cüz'î) bilgileri yanyana getirip, nihaî merhaleye ulaşır. Özgün ifadelendirmesiyle, muhakemeye (Raisonnement) dayalı "**dedüktif ve diskürsif**" bir bilgi ürünüdür bu.

Burada önemli olan husus, ulaşılan hiçbir mu'tanın nihaî bilgiyi göstermediği; aksine onun geliştirilmeye dönük olup, kesintisiz bir evrimleşme merhalesi içinde bulunduğuudur. Anlık kabullenmeler ve tesbitler eşliğinde, yanılmalar ve yanlışlıklarla malûl bir bilgi. Kısaca bu demektir ki, yöntemler ve araçlar ne kadar mükemmelleşse de, beşerî nitelikli bilgi, hiçbir zaman mutlak bilginin tamlığına ulaşamayacaktır!

2- İnsan ve gayb bilgisi

Kur'an'da geçmekte olan "gayb" maddesi, beşerî bilgi ile ilahî mutlak bilgi için bir **critierium** (ölçüt) olarak anılmaktadır. Ya da, Allah'ın melekût ve kibriyası ile, insanın küçük bilgi evreni arasında bir yasak bölge: göz alıcı bir tayf.. Allah, Kur'an-ı Kerim ayetlerinde, fenomenal oluş ufkuna henüz sarkmamış ve yaklaşmamış örtülü olgular kümesini ifade eden "gayb aysbergi"ni, her durumda, ancak Kendi bilgisine havale eder.. Bu anlamda "gayb", ancak Allah'ındır, denilebilir; insanların ise, "gaybî tekevvün kümeleri"nin, kevnî oluş sathına girmelerini beklemesi gerekecektir⁸. Zira, gaybı bize açacak şifre ve kodlamalar, Allah'ın lâmütenahi ilim hazi-

4) İsrâ, 36

5) Müslim, *Sahih*, Zikir, 73.

6) İbn Mace, *Sünen*, Dua, 3.

7) İbn Mace, *Sünen*, İkame, 32.

8) Yunus, 10.

nelerindedir; O'ndan başkası da bilemez bunları⁹. Peygamberlerin gayb'e itilâ, daha doğrusu mutallî kılınma şansları var ise de¹⁰, sarîh bir beyan ve katî bir bilgi olmadığı sürece, bu durum, sadece bir imkan ve ihtimal olarak kalacaktır.

Fakat, öte yandan, Kur'anî bazı ifadeler bu hususta coşkulu bir ümitvar oluşa da müsade etmemektedir. Nitekim Nûh (a.s) kavmine şöyle demiştir: **"Ben size, Allah'ın hazineleri benim yanımdadır demiyorum; gayb'ı da hiç bilmiyorum.. Bir melek olduğumu da söylemiyorum.."**¹¹. İlginçtir ki, Hz. Muhammed ile ilgili ifadeye de, peygambere yönetilmiş olan bir emir kipi ile başlanır: **"Açıkla ki, ben size, Allah'ın hazineleri yanımdadır demiyorum.. Gaybı da hiç bilmiyorum.. Size, ben bir meleğim de demiyorum!.."**¹². Hatta Hz. Peygamber, özellikle kıyametin vakti ile alakalı olarak müşriklerce yöneltilen sorular ve beklentiler karşısında¹³, kendisine verilmiş bulunan nebî ve resûl sıfatlarına rağmen, gayb'ı bilmediğini çok kesin olarak itiraf etmektedir: **"Şayet ben "gayb"ı bilseydim, daha fazla iyilik ve hayır işlerdim!.."**¹⁴. Hz. Peygamber de, mutlak gaybin tartışılmaması gerektiğine işaretle, **"Allah'ın mahlukatı hakkında yoğun tefekküre daliniz, fakat O'nun zatı konusunda düşünmeyiniz"** buyurmuş¹⁵, bu bağlamda Hz. Ebu Bekir de, **"İdrak edebilmekten aciz kalmak da bir idraktır"**¹⁶ diyerek, kavrama imkanımız için bir yorum biçimi sunmuştur.

En'âm 50 ayetinde geçen "gayb" kelimesi, tek bir mana ile sınırlanamayacak enginliktedir. Müfessir Alûsî'nin çok özlü ifadesiyle, gelecek zamana dönük olarak, yararlı şeylerin yapılıp zararlı şeylerden kaçınılabilmesi için, hangi sebeplerin hangi sonuçları (el-Müsebbebât) neticelendireceğini bilmek¹⁷ biçiminde anlamak, Kur'an'ın mana ve mefhumuna daha uygundur. Hatta, ayetin son pasajı olan, **"Ben ancak, inanan bir toplum için bir uyarıcı ve müjdeciyim"** ifadesi, bu anlamı teyit ederken, Kur'anî cümleler arasındaki ahenk ve bütünlüğün ifadesi olmak üzere, önceki hükmün dayanağı ve illeti makamındaki pasajlarda Hz. Peygamber şu gerçeği vurgulamak ister: "Ben ancak, uyarmak ve müjdelemek için görevlendirilmiş bir kulum.. Benim misyonum, uyarma ve müjdelemeyle alakalı ilimleri elde etmektir; yoksa, amacı bu olan bilgiler ile aralarında hiç bir münasebet bulunmayan "gayb"lere vukûfiyet kesbetmek çabası değil!"¹⁸.

9) En'âm, 59.

10) A. İmran, 179; Cin, 26.

11) Hüd, 31.

12) En'âm, 50.

13) A'raf, 187.

14) A'raf, 188.

15) İbn Kesir, VII, 442.

16) Abdullatif Harputî, *Tenkîhu'l-Kelâm*, s. 228-229.

17) *Rûhu'l-me'ânî*, IX, 136.

18) *Rûhu'l-me'ânî*, IX, 137.

O halde, katî bir bilgi ifade edecek bir biçimde, bütün katman ve açılımlarıyla gayb'ı bilmek ancak Allah'a özgüdür.. Peygamberler hakkında, ancak Allah'ın bildirmediği durumda, gayb okyanusundan katreler nasıplamak sadece bir imkan ve ihtimaldir!...

3- Falcılığın sanal dünyası..

Bütün bunlardan sonra, sahil bir temele dayanmadan geleceği okuma girişimi ve bir takım simge ve sembollerin yorumu aracılığıyla hem beşerî etkinlikleri yönlendirme, hem de onu mistifie etme anlamında "fal" a gelince, önce şunu belirtmek gerekir ki, tarihin hemen hemen her devresinde falcılık mesleğine rastlanmaktadır. Bilhassa Hint, Çin, Mısır gibi Doğu ülkelerinde bu tür "ulûm-ı gaybiyye" çok meşhurdu.. Kahinler, falcılar, sihirbazlar, müneccimler hükümdarların yanında icrayı faaliyet eylerlerdi. Mesela, Eski Yunanlılar halledilmesi müşkil, zor meseleler için deniz yoluyla Mısır'a giderler, Mısır'ın Amon mabedindeki kahinlere geleceği sorarlardı. Osmanlı İmparatorluğunda da, "müneccimbaşı" adıyla resmî bir makam dahi mevcut idi¹⁹.

Özellikle yıldızların seyr ve hareketlerinden bir takım hükümler çıkardıkları için "müneccim" olarak da adlandırılan bu kişiler, bu konuda mütehasıs olduğu ifade edilen Sadi Bey tarafından şöyle tanımlanmaktadır: "Müneccim, astrolog; güneş, ay, Utarid, Zühre, Merih, Üranüs ve Neptün gezegenlerinin ve bunların konumları ile hareketlerinin hayvanlara, insanlara, bilhassa büyük kimselere tesir ettiği kanaatindedirler.." ²⁰. Müneccimbaşılığın, geleceğe dönük strateji tesbitinde; bilhassa başlatılması düşünülen bir hareket için "eşref saat" in, en uygun vaktin tayininde müessir olduğu anlaşılmaktadır.. Nitekim Pakalın'ın aşağıda naklettiği bilgi bunu doğrulamaktadır. Buna göre, Birinci Abdulhamit, Sadrazam ve Sedarı Ekrem Koca Yusuf Paşa'nın sunduğu telhise [karar özetine] cevaben, beyaz üzerine yazdığı hatt-ı hümayunda şu satırlar yer almaktaydı: "Hazret-i Fahr-ı Kâinat Efendimiz nücûmen [yıldızlara göre] bir yere hareket etmedi; elmütevekkil, alellâh.. Benim umûrum Cenab-ı Hakka tefvizdir; nücûma tefviz değildir [İşlerimi ben. Cenab-ı Hakka güvenirim, yıldızlara değil] . Devlet-i aliyyede gerçi bu misüllü umûru muazzamalar için vakt-i muhtar addolunagelmıştır.." ²¹.

Kur'an da, bunu kesin bir biçimde takbih edip haram kılmış; onu, bir ayette "fisk", yani yoldan ve Allah'a itaat dairesinden çıkış, sapış; bir başka ayette de "şeytan işi bir pislik" olarak nitelemiştir: "...ve, fal oklarıyla kismet aramanız size haram kılındı. Bunlar fisktır" ²² ve "Ey inananlar ! (...) şans okları şeytan

19) Osman Pazarlı, *Din Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul-1968, s. 206.

20) Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, II, 616, "müneccim" mad., 2. stn., ve II, 617, 1. stn.

21) A.g.e., II, 619, "müneccimbaşı" mad., 1. stn.

22) Maide, 3.

İşi bir pisliktir"²³. Kur'an'da genel hatlarıyla zikredilen ve kesin olarak haram kılınan "fal okları vasıtasıyla beşerî aktiviteyi yönlendirme kültü", günümüzdeki kimi sembol ve işaretleri okuyarak insanların geleceğini çizme ve önceden yönlendirme çabalarına bir hayli benzemektedir. *Bulûğu'l-ereb* müellifinin anlattığına göre, Cahiliyye dönemindeki araplar, bir yolculuk ya da ticaret yahut nikah yapmak istediklerinde; yahutta, neseb konusunda veya bir maktûlün katili hakkında ve yahut ta diyet ödenmesi gibi bazı önemli işlerde ihtilaf ettiklerinde, yanlarında yüz dirhem olduğu halde, Kureyş'in, Mekke panteonundaki en büyük putu olan ve Kabe'de bulunan *Hübel'*in yanına gelirler ve o parayı, fal oklarının sahibine verirlerdi. O da okları şöyle bir karıştırır ve içlerinden birisini çekerdi.. Fal oklarının hepsi de aynı biçimde olup, yedi taneydi. Üzerlerinde bazı semboller ve işaretler bulunan oklar. Kabe'nin bekçisinin yanında korunurdu. Üzerlerindeyse, "Rabbim bana emretti", "Rabbim beni nehyetti", "sizden", "sizden değil", "mülhak ve katılma". "diyet" ifadeleri yazılıydı; yedincisi ise, boştu..."²⁴

İnsanın, kendi iradesi ve kararına raptedilmiş, bu nedenle de dopdolu insanî ve sıvacık olan "oluş serüveni" ve hayat akışını bir tür hikmetsizliğe, karanlık oluşlara teslim ettiğinden. İşte, yukarıdaki ayetler falcılığı kesin olarak haram kılmıştır. Çünkü insan, bütün tezahürleriyle hayatı göğüslemeye, geliştirmeye, onu onarmaya ve anlamlandırmaya donanımlıdır; bu nedenle de, hep hazırdir.. Ortega y Gasset, her ne kadar, "*Hayat üzerimize hazırlıksız atıverilmiştir!*" dese de, bizim mahiyet ve fitrî donanım düzeneğimiz ile, hayatın kendisi arasında tam bir uyumluluk, yani *adequatio* bulunmaktadır.. Vehimlerin, damarlarımızdaki güç ile dimağımızdaki enerjiyi masseden medüzlere ve bir takım enfüsî yalancı semaların yıldızlarına vurup dayanmak, sanal dünyaların eşiklerine baş koymak, bir yandan insanı alçaltır; diğer yandan da bilinçli benine, sıkı ilişki içinde bulunduğu ve cesaretle göğüslemesi gereken objektif realiteye yabancılaştırır!.. Kur'an terminolojisinde sıkça, "temelsiz ve bilgi değeri olmayan öngörü, zan"²⁵ olarak ifadelendirilen, bir yerde de, geçersizliğine işaret etmek üzere, "**gaybı taşlamak, karanlığa taş atmak**"²⁶ ni-telemesiyle gözden düşürülen eylem, işte budur!

İnsanın aklı ve ruhî liyakatini saf dışı etmenin başka bir adı olan fal ve astrolojiye Hz. Muhammed'in yaklaşımı da, muhakkak ki, Kur'an doğrultusunda olacaktı. Kur'an'daki yasaklayıcı ifadelere paralel olarak, o da şöyle demiştir: "*Kim bir "bilici". (geleceği bildiğini iddia eden, arrâf)'ye veya bir kahine gelir de, onun söylediklerine inanır ve onaylarsa, muhakkak ki Muhammed'e indirilmiş olan [Kur'an]'ı inkar etmiş olur*"²⁷. Onaylayıp bağlanmak şöyle dursun, onların müp-

23) Maide, 90

24) Mahmûd el-Alûsî, a.g.e., III, 66-67. Aynı şekilde bkz. İbn Manzûr, *Lisanu'l-Arab*, XII, 270, "ZE-LE-ME" mad.

25) El-harsu: : En'âm, 116; Zuhruf, 20; Zariyat, 10-11.

26) Kehf, 22.

27) Ebu'l-İzz, *Şerhu'l-akîdeti't-Tahaviyye*. 5. bsk., 1413 / 1992, Muessesetu'r-Risale, II, 759; Ebü Dâvud, *Sünen*, Tirmizî, *Sünen*; İbn Mace, *Sünen* 'den naklen..

hemiyet dolu verilerine, enformatik ve medyatik ağlarına danışmak bile, ilahî yüce amaçlara yönelik ibadetleri geçersiz kılacak bir negatiftir: “Her kim, bir “bilici: arrâf” ye gelir de ona bir şey sorarsa, onun kırk gün namazı kabul edilmez”²⁸ Nebevî literatür bu konuda başka ilginçlikler de sunmaktadır.. Sahîhayn ’ de nakleldiğine göre, bazı kimseler Hz. Peygamber’e kahinler hakkında sual ederler. O’nun, “Ciddiye alınacak, ehemmiyetli bir şey değil” cevabı üzerine, “Ama, ey Allah’ın Resûlü, onlar bazan bir şey söylüyorlar, o da doğru çıkıyor” deyince, Peygamber (s.a.) şu kesin hükmü koyar: “O doğru sözcüğü bir cin “gayb”den aşırır da, onu, yakın ilişki içinde bulunduğu o kahinin kulağına fısıldar. Kahinler de onu, yüzlerce yalan ile karıştırırlar, öyle söylerler.. [Bir doğruyu bin yalanla karıp karıştırırlar]”²⁹.

Gerçeğe uygun bilgiye ihanet olduğu için, insanın yabancılaştırılması, zayıf düşürülmesi söz konusudur, fal ve astrolojik verilere bağlanmada.. Yanılığlar üzerine bir ev kurmak gibi bir şey.. Meşru bir meslek, sülûk edilmiş bir üretim yolu olmadığından olsa gerek, Nebevî açıklamalar, falcılık ve kehanet yoluyla elde edilen “hulvân” ı, yani hususî ücreti³⁰ “necis: temiz olmayan, pis” olarak nitelemiştir. Aynı şekilde, kehanet karşılığı verilen ücretle alınmış yiyecekteki yiyen Ebu Bekir, mesele-ye muttali olunca, “elini ağzına sokmuş, midesindeki her şeyi istifrağ etmiştir..”³¹. Bir hakikat pırlıtsı için, yüzlerce yalana bağlanmak, bunlara zebun olmak.. İşte bakışları bu gerçeğe yöneltmek için Kur’an, bahse konu falcı, kahin ve medyûm taffesini, “çok yalancı ve günahkar” zümre olarak nitelemiştir³². Çünkü böyle bir fiil bizi, “nesnellik fikri”nden uzaklaştırarak, bir yandan bilimselliğin aydınlık dünyasından, diğer yandan da insanı bizzat hür ve yapıcı, oluşturucu gerçekliğinden koparacaktır.. Öyle ki, onu kendisinin dışına iterek, müphemiyetlerle dolu bir takım bilgilerin salt alıcısı ve tüketicisi derekesine indirecektir..

Kur’an, insanı yücelten, böylece de insan ile evren arasındaki köprüleri pekiştiren “sahih bilgi” edinme yollarından uzak olan her türlü çabayı mahkum etmektedir. Bireylerin cüz’î ve nihâî yazgılarını kendi ellerinden alarak, kimi tesadüfî durumlardan üretmek, bu bağlamda astrolojik hareketlere bağlamak: işte insana yabancılaşmış, insan doğasına bir ihanet, onun kadr ü kıymetini eksiltten bir girişim, bir kapkaçılıktır.. Geçmiş ve hali olduğu gibi, istikbali de hakikate mutabık olarak bilme anlamında mutlak bilgi, kudret ve hakimiyet, bölünmez ve bölüştürülemez bir şekilde Allah’a hasır.

28) Müslim, *Sahih*, Selam, 125 (IV,1751); Ahmed, *Müsneid*, IV, 68; V, 380; Ebu Nuaym, *Hilyetu'l-Evliya*, X, 406.

29) Buhari, *Sahih*, Bed'u'l-halk, 6 (IV, 79), Tıbb, 46 (VII, 28); Müslim, *Sahih*, Selam, 122-123, 124, 125 (IV, 1750-51).

30) El-hulvân, kahine verilen ve bulunduğu kehanetine mukabil bir karşılık ve ücret sayılan şey.. [İbn Manzur, *Lisan*, XIV, 193-194, “halâ, el-hulvân” mad.].

31) Ebu'l-İzz, *Şerhu'l-Akide*, II, 762-763.

32) Şuarâ, 221-223.

Çarpıcı bir sahne..

Hudeybiye Musalahası sırasında, gece yağan yağmuru müteakiben, Allah'ın Resûlü, doğal fenomenleri ve onların arkasındaki ilim, hikmet ve kudreti gerçek konumuna oturtan şöyle bir açıklama yapar: "Biliyor musunuz, Rabbiniz bu gece bana [ilhâm yoluyla] ne buyurdu?" Sahabenin, "Allah ve Resûlü daha iyi bilir", cevabı üzerine, Peygamber açıklamalarını şöyle sürdürür: "Kullarımdan kimisi, [hiç farkına varmaksızın] bana mümin olurken, kimisi de, aynı şekilde, inkarcı oldu.. 'Allah'ın lutfu ve rahmeti sayesinde üzerimize yağmur yağdı' diyenler, bana mümin oldular, yıldızlara nisbet edilen [yaratıcılık] gücünü de inkar ettiler.. Ama, 'Bize, sırf şu şu yıldızın hareketi sebebiyle yağmur yağdı' diye[rek, neticeyi bütünüyle yıldızlara nisbet eden]ler de, beni inkar ettiler, yıldızın müminleri oldular.."33.

4- Firasetin yüceltilmesi..

Falcılık ve astrolojinin kınanmasına mukabil, müminde iman gücünden kaynaklanan bir idrak ve sezgi gücü vardır ki, bu da "firaset" olarak isimlendirilir. Eşya hakkında gerçeğe mutabık bilgi elde etme gücü olan firaset, özellikle iman gücü ve salih amel ilişkisi içinde gelişir ve müminde kalıcı bir karakter haline dönüşür.. "İmanî" olarak tanımlanan bu firasetin sebebi, Allah'ın, kulun kalbine atıverdiği bir nurdur. Gerçek mahiyeti ise, onun, kalbe yönelen ve tıpkı aslanın avının üzerine atılması gibi, onun üzerine atılan zihnî bir akım (hâtır) oluşudur. İmanî firaset, iman kuvvetinin derecesine göre olur, yani imanı kuvvetli olanın firaseti daha keskin olur. Bir de ruhî-riyazî firaset bulunmaktadır ki, bu, aç ve uykusuz kalma, bir takım şeylerden kendini soyutlama ile elde edilir. Çünkü nefis, bir takım mania ve engellerden kendisini tecrit edince, bu soyutlanışı nisbetinde firaset ve keşf yeteneği meydana gelir.. Firasetin bu çeşidi de, hem mümin de hem de inançsızda bulunabilir..34 İşte kınanmış olan falcılık ve astrolojiye mukabil, müminlerin, iman kaynaklı firaset ve nüfuzlu bir anlayış yeteneği geliştirmeleri istenmiştir.. Hz. Peygamber'in özellikle, "Mümin, firasetin nuruyla bakar" sözü bu gerekliliği teyit etmektedir..

Ve, son tahlil..

İnsan hayatını, mutlak ilim, hikmet, kudret ve kibriya sahibi olan Allah'ın Kudret Eli'nden alıp da, cansız ve aciz varlıklar olan gök cisimlerinin konum ve hareketlerinde vehmedilen tesirlere havale etmek; ancak Allah'a özgü olan "hallâkiyet-yaratıcılık" sıfat ve enerjisini onlara da yüklemek; bu, akıl ve hikmet dışı bir tavır olup, Astronom Dr. Mitton'ın ifadesiyle, "çok saçma bir düşüncedir"35. İnsanı hem kendisine, hem de Allah'a yabancılaştıran, bu nedenle de terkedilmesi gereken zihinsel ve ruhsal bir tortu.. Bu nedenle, sahih din ve kutsal ile köprüleri ata-

33) A.e., II, 761. Buharî, *Sahih*; Müslim, *Sahih*, Ebu Davud, *Sünen*'den naklen..

34) Ebu'l-İzz, a.e., II, 753-754.

35) *Milliyet*, 21/1/1995.

rak, agnostik ve nihilist bir evrende, falcıların, kahinlerin ve astrologların buğulu, mistifie edilmiş loş ve korku sığınağı odaları, bizi olsa olsa ancak kainata daha fazla yabancılaştıracak, gerçek sebepler ile nihaî-ilahî sebebi (Müsebbibu'l-esbâb) görmemize engel olan bir hicâba dönüşecektir.

İlahî-sahih inanç ve kadim-manevî geleneklerin yıkıntıları üzerine türemiş Modern Seküler Dünya, ne ilginçtir ki, karabasanlarından kurtulmak için bir çıkış yolu arıyor.. Ama, bunalımlarının kaynağını oluşturan “büyük mahrûmiyet” i keşfetmedikçe de, asla halas bulamayacağı bir handikapa mahpus.. 900'lü hatlarla hayatımıza müdahil konuma gelen ve en mahrem mekanlarımıza kadar sokulan modern falcılar, medyum³⁶ ve astrologlar.. İşte hem bunalımın kaynağını gösterirken, diğer yandan bu sahih kaynağın yolunu tıkayan unsurlar.. Sosyc-psikolojik açıdan da, seküler ve profan bir dünyanın cendereleri altında ezilen insanın manevî yoksunluk ve açlığını rant'a dönüştürmeye azmetmiş popüler ve gözde bir alt-kültür.. Belirsiz bir gizemciliğin yedeğinde, beşer menşe'li *pseudo-religion*: “sahte din!”. Ya da, “dinmiş gibi” bir şey.. Yahut da, ruhlardaki derin metafizik ve Tanrıyla ilgili boşluğu doldurmaya talip bir “müstağrep”.. İnsanın, tarihin ve kainatın algılanışında yer yer manevî yırtıklar ve travmalar oluşmuş kimselerin hayatlarına el koyan, dumanlı havalanın mahir fırsatçıları.. Bir başka ifadeyle söylersek, geleneksel ve modern versiyonlarıyla falcılık ve astroloji, insandaki varoluşsal bir hissin: yüce ve bizi aşan bir kaynağa medyun ve oluş hissinin, yanlış bir yolla rant'a dönüştürülmesinin adı olmuştur şimdi.. Fitri bağlanış ve îman boyutunun hakikî objesi unutturulunca, onun yerine sahte imaj ve ritüellerin ikame edilmesi.

Bu nedenle, sahte inanç öğeleri ve bu umut tacirlerinin yolunu kesebilmek; insan için gerçek ümit kanallarını açık tutabilmek için, evet bunun içinse onlara, sahih îman ve itikad alanlarını sunmak, bunlara olan yönelişleri kuvvetlendirmek gerekecektir.. Çünkü insan, ruh sömürücülerine el açmayacak denli asil bir varlıktır.. Ve şurası da kesinlikle bilinmelidir ki, Allah'tan başka geleceği göreceği hiçbir göz yoktur. İlahî olmayan tüm gözlerse, zaman ve mekan sınırları içinde kayıtlı olup, sadece sonuçlanmış ve kendi görüş ufkuna girmiş olana bakabilir.. Uzak bir zaman boyutunda “olacak olan” a ise , yakînen ve katî olarak işaret edemez..

36) Medyumluk hakkında mesela bkz. René Guénon, *Ruhçu Yamığı*, çev. Lütfi Fevzi Topaçoğlu, İz Yayıncılık, İstanbul-1996, s. 282-289.